

FRÅGOR OCH SVAR OM KLUBB ABRAHAM

Varför har ni gjort de här programmen?

Skolan får en ny läroplan i höst för religion och i mellanstadiet kommer man att mer än tidigare betona de abrahamitiska religionerna och vad de har gemensamt.

Vilken kritik finns mot begreppet abrahamitisk?

Det finns kritik som menar att det finns en risk att begreppet ger intrycket av att de tre religionerna har en gemensam grund i just Abraham, som alla tre skulle svara upp mot på samma sätt, och dessutom säger vissa kritiker att Abrahams betydelse är som allra störst inom Islam. (Se mer i dokumentet Källor och fördjupning.)

Varför är det så mycket om solen, månen och stjärnorna i serien?

Vi har valt just den visuella metaforen för att ge en bakgrund till den abrahamitiska monoteismens framväxt. Att tolka stjärnhimlen och att se himlafenomen som tecken av olika slag på en högre makts beslut om människans liv var det vanliga i till exempel Mesopotamien och Romarriket. Ett annat skäl är den litterära figuren som återkommer i berättelserna: att Abraham ska få så många barn och barnbarn som det finns stjärnor på himlen.

Har Abraham funnits på riktigt?

Forskningen är relativt ense om att Abraham inte har funnits, utan att han är en mytologisk figur. Om det är så, kan man reflektera över kraften att gestalta och beröra som finns i en väl berättad, under årtusenden traderad religiös berättelse. Abrahams betydelse minskar inte, snarare ökar, av antagandet att han inte har funnits. (Se mer i dokumentet Källor och fördjupning.)

Varför är det kameler med i berättelsen?

Många forskare säger att man inte hade börjat med kameler än vid tiden de abrahamitiska berättelserna utspelar sig. Men tidsspannet för när berättelserna utspelar sig är omfattande och den religiösa bildtraditionen innehåller kameler, så vi har valt att ha med dem ändå.

När i tiden utspelar sig de här berättelserna?

Berättelserna uppfattas idag allmänt som en judisk-kristen mytologi, inte som historiska fakta. Den allmänna uppfattningen är att de skevs senare än texterna säger, snarare på 500–400-talet FVT än 1000–800 FVT. (Van Seters (1998), p. 5 och Davies (1998), p. 37).

En arkeologisk jämförelse kan vara en av de första synagogorna, i Dura-Europos i dagens Syrien, som dateras till 200-talet FVT) och Dödahavsrollarna som daterats till 300-talet FVT. En omdebatterad hypotes utvecklad av professor Thomas Thomsson är att berättelserna formulerades vid tiden då Jerusalem var del av det persiska riket, runt 450 FVT. Folket som flyttades dit då var, enligt den hypotesen, inte ättlingar till dem som deporterades från staden i den babyloniska fångenskapen 586 FVT, utan en blandning av människor från Syrien, Filistéen, Fenicien, Judea och andra som också de hade deporterats till Babylon. Enligt denna teori byggdes det första templet runt 450 FVT. Innan dess låg centrum för kulten av Yahwh i Samarien.

OM SERIEN KLUBB ABRAHAM – BERÄTTELSE

Hur har berättelserna tagits fram?

Syftet har varit att ta fram centrala berättelser om Abram/Abraham/Ibrahim ur den judiska, kristna och muslimska traditionen för att visa likheter, variationer och hur de abrahamitiska religionerna hör ihop genom Abram/Abraham/Ibrahim. Urvalet har gjorts med ett barnperspektiv som kan formuleras såhär: ”Mamma, berätta hur jag kom till och hur vi är släkt med varann i vår familj”. Centralt har också varit att visa hur berättelserna gestaltar de religiösa begreppen *monoteism, insikt, uppenbarelse och Gudstro*. Källorna är Torah, Midrash, Moseböckerna, Koranen, Haditherna och andra nedteckningar och versioner av några av de centrala berättelserna om Abraham.

Varför ser man så lite av Abraham i filmerna?

Perspektivet är i stället kvinnorna och barnens. Mödrarna berättar för sina barn hur det var när de kom till.

Hur trovärdiga är miljöerna?

Vi har studerat bilder, rekonstruktioner och arkeologiska fynd från Mesopotamien för att kunna ge en plausibel version av hur staden kan ha sett ut. Vi har även gjort samma för Levanten och för nomadfolk i området för att ge bilder av hur textilier, tält och byggnader och även hur landskapen kan ha sett ut.

Varför heter han *Abram* i del 1 och *Abraham* i del 2 och *Ibrahim* i del 3?

Det är så det berättas i skrifterna. Han född som Abram och Gud säger sedan åt honom att byta till Abraham (far till många). Namnbytet är en stor symbolisk händelse som betonar hans uppgift i berättelsen, att vara stamfader till de abrahamitiska folken,

Varför sägs det i del 2 att Hagar är en prinsessa?

I vissa judiska och kristna traditioner beskrivs Hagar som slavinna. Andra säger tjänstekvinna. I den muslimska traditionen var hon en prinsessa innan hon gavs som en gåva av Egyptens kung till Sara. Ibland framhålls också av olika skribenter att Hagar representerar den högtstående svarta kulturen i Nubien, Sudan, Etiopien och forna Egypten. Vi har valt att beskriva henne som en person av hög rang som ges som gåva.

Hur kan man ge bort en människa?

Det var vanligt vid denna tid att ha tjänare och det var även vanligt att en man hade flera fruar. Regeln var att barnen till de båda fruarna räknades likvärdigt vid arv. Det är i den bemärkelsen en dramatisk händelse när Sara vill att Hagar och Ismael ska lämna familjen och att endast Isak ska få en särställning. En tolkning är att det skildrar förändringar i synen på familj och arv som ägde rum vid denna tid.

Varför är Ismael en bebis i del 3?

I den judiska och kristna traditionen är Ismael en pojke på cirka 10–17 år när han och Hagar lämnar familjen. I den muslimska traditionen är Ismael en bebis. I del 3 har vi valt det muslimska perspektivet.

Svarade gjorde Tove Jonstoj, idé, manus och regi